

ДЕЯКІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІШОХОДІВ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Мельник Тетяна Миколаївна

викладач юридичних дисциплін

Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола

м. Тернопіль, Україна

Вступ. В складних умовах сьогодення для сучасної України, яка прагне стати частиною Європейського Союзу, проблематика забезпечення безпеки дорожнього руху на її дорогах вже давно перейшла із площини дорожньої статистики у площину національної трагедії, що для країни взагалі є неприйнятним. Щороку рівень травматизму та смертності на дорогах унаслідок дорожньо-транспортних пригод (надалі – ДТП) лише зростає. Щодня чуємо з соціальних мереж, новин чи преси про ту велику кількість ДТП, що стаються на дорогах нашої держави, зокрема й через порушення пішоходами правил дорожнього руху (надалі – ПДР). Таким чином, убачається необхідність наукового дослідження деяких питань адміністративної відповідальності пішоходів як учасників дорожнього руху, що безумовно вплине на стан транспортної безпеки України та профілактику й відвернення існування порушень ПДР зі сторони пішоходів у майбутньому.

Варто відмітити, що питанню притягнення пішоходів до відповідальності з боку науковців приділялося досить мало уваги. Проте, проблематиці забезпечення безпеки дорожнього руху, в тому числі й відповідальності за порушення ПДР, значну увагу в своїх працях приділили такі науковці, як Бандурка О.О., Бахрах Д.М., Битяк Ю.П., Бевзенко В.М., Гуржій Т.О., Гусаров С.М., Єгупенко В.В., Михайлов Р.І., Подоляка А.М., Продаєвич В.О., Салманова О.Ю., Соловійова О.М., Свірін М.О., Стоцька М.М., Старілов Ю.М., Тимошук В.П., Тихомиров Ю.О. та ін.

Мета роботи. Метою роботи виступає наукове дослідження найбільш проблемних аспектів теоретичного та прикладного характеру, що мають місце

при порушенні пішоходами ПДР та притягнення їх до адміністративної відповідальності.

Результати дослідження. На сьогоднішній день в нашій державі велика увага з боку правників приділяється питанням порушення ПДР водіями, але ж згідно ПДР учасником дорожнього руху є не лише водій, але й інші особи, серед яких провідне місце займає пішохід. Саме пішоходи виступають найуразливішою та наймасовішою категорією учасників дорожнього руху.

Відповідно до ПДР пішоходом визнається особа, котра «бере участь у дорожньому русі поза транспортними засобами і не виконує на дорозі будь-яку роботу. До пішоходів прирівнюються також особи, які рухаються в кріслах колісних без двигуна, ведуть велосипед, мопед, мотоцикл, везуть санки, візок, дитячу коляску чи крісло колісне» [1].

Важливо пам'ятати, що пішохід є таким ж учасником дорожнього руху, як й водій, а тому повинен неухильно дотримуватися вимог ПДР та виконувати їх. На жаль, кожна сімнадцята дорожньо-транспортна пригода в нашій державі не обходиться без участі пішохода. А тому, аби уникнути біди та забезпечити власну безпеку, вони зобов'язані рухатися по відведених для них пішохідних доріжках та тротуарах, при цьому притримуючись правого боку, а також пам'ятати про правила переходу проїзної частини та дотримуватися їх. Звісно ж бувають випадки, що пішохід може рухатися по велосипедній доріжці, по узбіччю та проїзній частині.

Слід відмітити, що пішоходи звикли переміщуватися так, ніби ПДР повинен дотримуватися тільки той, хто керує транспортним засобом. Проте така поведінка та необізнаність можуть призвести до непоправних наслідків, особливо, якщо люди, які рухаються в пішому порядку перебувають у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння. Доволі часто можна на власні очі побачити, коли пішохід рухається так, наче водій зобов'язаний пропустити його саме у тому місці, де йому заманулося перейти проїзну частину. Він впевнено, незважаючи на подвійну суцільну чи забороняючий сигнал світлофору, намагається перейти дорогу у не встановленому місці з думкою, що лише водії

несуть відповідальність за порушення ПДР. Але це далеко не так.

Слушно підмітила Іщенко А., яка зазначає, що невтішні прогнози та показники змушують задуматися кожного про те, як убезпечити людей на дорогах. Адже, опинитися жертвою ДТП може кожен, проте, за даними ООН, практично половина усіх летальних наслідків в ДТП припадає саме на пішоходів, велосипедистів та мотоциклістів [2].

За офіційними статистичними даними патрульної поліції в Україні за 2020 рік (з 01.01.2020 по 31.12.2020) сталося 8527 ДТП за участю пішохода (наїзд на пішохода). З них: 7642 – ДТП з загиблими та/або травмованими, 1198 осіб загинуло, 6959 осіб було травмовано [3].

Варто назвати найбільші порушення ПДР пішоходами як учасниками дорожнього руху, які були скоєні ними у 2020 році [3]:

1) перехід пішоходів у невстановленому місці: загальна кількість ДТП – 1086; усього ДТП із загиблими та/або травмованими – 992; загинуло осіб – 227; травмовано осіб – 821;

2) неочікуваний вихід на проїзну частину: загальна кількість ДТП – 497; усього ДТП із загиблими та/або травмованими – 403; загинуло осіб – 94; травмовано осіб – 313;

3) невиконання пішоходами вимог сигналів регулювання: загальна кількість ДТП – 104; усього ДТП із загиблими та/або травмованими – 88; загинуло осіб – 7; травмовано осіб – 94;

4) порушення ПДР пішоходами у стані сп'яніння: загальна кількість ДТП – 65; усього ДТП із загиблими та/або травмованими – 54; загинуло осіб – 16; травмовано осіб – 38.

Статистику ДТП за участю пішоходів у Тернопільській області за 2020 рік містить наступні показники: ДТП з загиблими та/або травмованими пішоходами: у 2019 році становила 154, у яких: загинуло – 23 особи; травмовано – 145. У 2020 році становило 171, у яких: загинуло – 24 особи; травмовано – 157 [3].

Погоджуємося із думкою Азарової М.О., яка наголошує, що в багатьох

випадках наїзд на пішохода стається власне з його вини, адже, пішоходи, як правило, не розбираються або ж погано розбираються у ПДР. Проте, як вірно підмітив автор, водій, незалежно від того, де в даний момент він знаходиться (чи то безлюдне шосе, чи жвава вулиця), постійно повинен дотримуватися пильності на дорозі, до чого зобов'язують його правила дорожнього руху [4].

Нагадаємо, що щороку 15 листопада світ відзначає Всесвітній день пам'яті жертв ДТП. Саме в листопаді світловий день значно скорочується, а тому водій бачить лише ту частину дороги, котра освітлюється фарами транспортного засобу. Раптова ж поява пішохода у темному вбранні за відсутності спеціальних приладів може завершитися трагедією. Саме тому, на виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Кабінет Міністрів України підтримав цю ініціативу та вніс зміни в національне законодавство, згідно яких пішохід для своєчасного його виявлення другими учасниками дорожнього руху, зобов'язаний використовувати світлоповертальні елементи (жилет, наклейку, стрічку, наклейку тощо) або ж бути в одязі, котрий містить зазначені елементи. Такі зміни законодавець вніс до ПДР 11 листопада 2020 року [5] з метою зменшення кількості ДТП за участю пішоходів та велосипедистів, котрі не були обладнані освітлювальними приладами або ж світловідбивними елементами.

До найбільш поширених порушень ПДР зі сторони пішоходів є: перехід пішоходів у невстановленому місці, неочікуваний вихід на проїзну частину, невиконання пішоходами вимог сигналів регулювання, порушення ПДР пішоходами у стані сп'яніння.

Тому, вбачається, що значного зниження рівня кількості ДТП за участю пішоходів можна досягнути шляхом застосуванням до них заходів превентивного характеру, а в окремих випадках й притягнення до відповідальності, насамперед, адміністративної. Що ж стосується загальновідомого принципу «пішохід завжди правий», то Верховний Суд своїм прецедентним рішенням фактично скасував його, зобов'язавши пішоходів-правопорушників з вини яких сталося ДТП платити за ремонт авто, яке їх збило

[6].

Із метою забезпечення безпеки дорожнього руху за порушення ПДР та інших законодавчих актів, які регулюють дорожній рух, законодавець передбачив адміністративну відповідальність, а за більш серйозні, навіть, кримінальну. У певних випадках може наставати цивільно-правова відповідальність. Та найпоширенішою все ж таки залишається адміністративна відповідальність, до якої найчастіше притягують правопорушників за порушення ПДР.

Слід наголосити, що основним нормативно-правовим актом, який регламентує притягнення учасників дорожнього руху до адміністративної відповідальності, в тому числі й пішоходів, є Кодекс України про адміністративні правопорушення (надалі – КУпАП) [7]. Варто відмітити, що таке законодавче закріплення адміністративної відповідальності позитивно впливає не лише на стан водіїв транспортних засобів, але й інших учасників дорожнього руху, у тому числі пішоходів. Проте, не можна оминати увагою той факт, що чинний КУпАП не містить окремої глави, що стосувалася б суто порушень правил дорожнього руху. Так, на сьогоднішній день, глава 10 КУпАП має назву «Адміністративні правопорушення на транспорті, в галузі шляхового господарства і зв'язку» [7].

Як впливає з оновленої законодавцем ст. 127 КУпАП від 16 лютого 2021 року [8] адміністративні стягнення на сьогоднішній день коливаються від накладення штрафу в розмірі від п'ятнадцяти до п'ятдесяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян й аж до громадських робіт на строк від двадцяти до сорока годин. Варто відмітити, що законодавець виключив із даної статті попередження та практично вп'ятеро посилив відповідальність пішоходів за правопорушення, вчинені ними у сфері безпеки дорожнього руху. Проте, як буде діяти оновлена стаття на практиці покаже час, адже в реальному житті притягнення пішоходів до адміністративної відповідальності носило суто профілактичний характер, оскільки в більшості випадків правоохоронці обмежувалися винесенням попередження порушникам.

Кукшинова О.О відмічає, що проблематика додержання пішоходами ПДР неодноразово піднімалася на різних інформаційних ресурсах та автомобільних форумах, де водії залишали безліч коментарів, в яких висловлювали обурення щодо несправедливої практики притягнення до адміністративної відповідальності пішоходів-правопорушників [9, с. 132]. І ми погоджуємося із думкою науковця. Адже, якщо взяти до уваги, що за одні й ті самі порушення ПДР нормотворець передбачив різні розміри штрафів для пішоходів та водіїв транспортних засобів, то зрозуміле обурення водіїв. Якщо звернутися до норм чинного законодавства, то побачимо, що відповідальність для водіїв в десятки разів більша, ніж для пішоходів.

Висновки. Таким чином, бачимо, що український парламент все ж посилив адміністративну відповідальність пішоходів за правопорушення, вчинені ними у сфері безпеки дорожнього руху, але не прописав у чинному КУпАП статтю, яка б зобов'язувала пішохода сплачувати матеріальні збитки у випадку, якщо ДТП сталося з його вини. Окрім того, народним обранцям слід було б подумати про появу в адміністративному законодавстві статті, яка б передбачала відповідальність пішоходів за не використання ними у темну пору доби світлоповертальних елементів (жилету, наклейки, стрічки тощо) або ж не використання ними одягу, який має такі елементи.

Таким чином, убачається, що й надалі проблема адміністративної відповідальності пішоходів за порушення ними ПДР потребує подальших глибоких наукових досліджень з метою удосконалення даної сфери.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Правила дорожнього руху : затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 р. № 1306. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF#Text>
2. Іщенко А. ДТП з пішоходами : хто опиняється жертвами і як убезпечити міста. *Сьогодні. Новини України*. 1 жовтня 2019 року. URL : <https://ukraine.segodnya.ua/ua/ukraine/dtp-s-peshehodami-kto-okazyvaetsya->

zhertvami-i-kak-obezopasit-goroda-1336824.html

3. Патрульна поліція. *Офіційний сайт*. URL : <http://patrol.police.gov.ua/statystyka/>

4. Азарова М.О. Аналіз безпеки руху пішохода. URL : http://eprints.kname.edu.ua/46563/1/ilovepdf_com-132-133.pdf

5. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 р. № 1306 : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2020 р. № 1105. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-2020-%D0%BF#Text>

6. В Україні відмінили правило «пішохід завжди правий». *Теребовлянська об'єднана територіальна громада. Офіційний сайт*. Лютий 13, 2020. URL : <https://terebotg.in.ua/v-ukrayini-vidminyly-pravylo-pishohid-zavzhdy-pravyj/>

7. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984. № 8073-X. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984, додаток до № 51. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо посилення відповідальності за окремі правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху : Закон України від 16.02.2021 № 1231-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1231-20#top>

9. Кукшинова О.О. Пішоходи як суб'єкти адміністративної відповідальності за порушення правил дорожнього руху. *Перспективні напрямки розвитку сучасної юридичної науки*. м. Івано-Франківськ, 20-21 березня 2015 р. С. 131–133. URL : <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/law/09march2015/41.pdf>